

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY II.

BARCELONA 30 DE ABRIL DE 1879

NÚM. 6.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 2'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts.
—Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON. ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions) y en las llibrerías de Verdaguer, Texidó y Parera, y Felip.

CONFERENCIAS SOBRE ARQUEOLOGIA.

Ocupantse lo disertant Sr. Tàmaro de la pintura, ponderá sa excelencia derivada no sols de son objecte, sino de la parquetat de sos medis que consisteixen sols en los efectes del clar y obscur y en la correcció del dibuix sobre una superficie. Per aquest motiu mencioná detingudament l' esment que l' antiguetat posá en dita correcció del dibuix indispensable base de la pintura, y senyalats los assumptos, medis d' execució y defectes principalment de perspectiva y gradació de colorit en las obras de l'antiguetat, demostrá que fou l' art de la pintura molt estimat, y, després de l' escultura, assiduament cultivat, com ho demostran las obras que mencioná obras pictóricas avuy perdudas y las que encara en lo museu, Pompeyá y altres parts poden admirarse.

Conduhit per la paritat de temps parlá desseguida dels magnífichs vasos pintats quals coleccions son lo primer ornament dels Museus arqueològichs y després de determiná son us y medis de fabricació en general, feu menció de sos principals assumptos, variadas formas y noms, estils é inscripcions que 'ls acompanyaban, algunas portant lo nom de sos autors.

Notable menció feu també dels mosaichs coneguts dels Egipcis, usats pels Grechs y prodigats pels Romans en tots los àmbits de sa extensa domínació de lo que abundan probas en Espanya; y, ex-

posats sos principals materials, sistemes de construcció y generals assumptos, manifestá sa decadencia en l' art bizantí que lo forma fins de perlas y pedras preciosas, renaixent ab particular estil y relativa puresa en las primeras basílicas cristianes.

Moltas consideracions li oferí l' aliansa de las tradicions de l' art pictòrich pagá ab las novas creencias cristianes, y després de las singulars obras produidas fins al segle X, també descobrí en la pintura la marcada influencia de las naixents escoles italianas y escassament de l' alemana, si bé aquesta influí notablement per rahó de l' us que generalisá de la pintura á l' oli en lo segle XV, produhintse llavors las principals obras de l' etat mitjana, aixis com se perfeccioná lo treball de las vidrieras pintadas.

Lo vol pres per la pintura en lo segle XVIe lo portá á la nominació dels principals mestres italians, flamenchs y espanyols que 'ns llegaren las principals obras mestres que avuy s' admiran encara, y en lo meteix segle XVI, y en los XVII y XVIII senyalá los principals pintors catalans que han donat excelent mostra de son talent y valer quals petjadas han seguit també, segons espressá, molts altres, alguns prematurament morts en lo present segle.

Per últim ocupantse del grabat, la litografia y lo novíssim art de la fotografia, no olvidá senyalar sas principals vicissituts, aixi com las glories catalanas enaltidas per Moles y altres, á expensas principalment de nostra antigua quant ilustrada Junta de Comers, á qui tant dehuen las Bellas arts, y després de sentar las relacions que la fotografia, com á preciosa invenció, deuria guardar constantment ab l' art propiament dit, ahont resideixen l' expresió y l' intelligent eclecticisme, terminá vivament aplaudit en tota la série d' aquestas conferencias pel nombrós aplech d' associats y altres concurrents á las meteixas.

CRÓNICA DE L' ASSOCIACIÓ

(Continuació.)

1878.—FEBRER.—Dia 1.er.—Junta general. Se llegí la ressenya de l' excursió efectuada á San Martí Sarroca, Vilafranca, Olérdula y Moja per lo Sr. Torras, (D. Cèssar) y una memoria referent á Breda, Montsoriu, Arbúrias y Hostalrich per lo Sr. Fiter é Inglés,

Dias 2 y 3.—Excursió á Breda, Montsoriu, Arbusias y Hostalrich. Se visitá lo monastir de benets de Sant Salvador de Breda del qual se conservan la bella iglesia gòtica ab sa antiga y esbelta torra románica, un preciós sepulcre en pedra foguera dels Comtes de Cabrera fundadors del monastir, los artistichs y abandonats restos del claustre, y altres detalls arqueològichs dignes d'estima. Se tregué una vista heliogràfica del esmentat claustre. La vila de Breda doná una entussiasta acullida als excursionistas. Se visitaren las imponents y grandiosas ruinas del castell de Montsoriu de las quals se 'n tregué també una magnífica vista heliogràfica. Se visitá aixi meteix Arbusias y Hostalrich en qual últim punt es notable sa antiquíssima fortificació y son actual castell. Se tregueren durant l'excursió varios dibuixos y notables heliografías—á mes de las expressadas—de bonichs paissatges de aquellas encontradas. Se reculliren varias tradicions y llegendas aixi com també alguns datos històrichs y curiosas costums.

Dia 16.—Junta general. Se llegí la ressenya de l'excursió á Montjuich per D. Eudalt Canibell; la de Sant Feliu de Llobregat y Sant Just Desvern per D. Artur Masriera, y una memoria de la excursió efectuada per D. Feliciá Marí á Piera, Vallbona, Cabrera y Castells de la Pobla de Claramunt y Montbuy.

Dia 17.—Excursió á Orrius y Argentona. Se visitá casa March de la Pujada, ahont se vejeren sepulcres antichs, un notable cuadro històrich del setgle xvii, y dos arcas de la meteixa época. Se visitaren las ruinas del castell de Burriach, de las quals son dignes d'esmentarse la torre circular de la banda de mar y un atrevit finestral. Se tregueren varios dibuixos.

Dia 21.—Sessió de la secció artística. Fou elegit Vice-president, don Ramon Soriano. S'acordá formar una colecció de cants populars de nostra terra y un diccionari d'artistas catalans.

Dia 22.—Sessió de la secció topogràfica-pintoresca. S'acordaren las bases per la formació d'una societat particular dintre l'Associació pera publicar l'*Album pintoresch-monumental de Catalunya*. Fou elegit vice-president D. Joaquim Guasch per renuncia del Sr. Arabía. S'aprobá lo reglament especial de la secció.

Dia 23.—Junta general. Se doná compte d'un ofici del Excm. senyor Gobernador civil de Gerona, notificant haber donat ordre de suspensió á las obras que s'efectuaban al enfront del monastir de Ripoll y promettent fixar un área de construcció davant del meteix. Se llegí la ressenya de la excursió á Breda, Montsoriu, Arbusias y Hostalrich, per lo senyor Torras (D. Cèssar), la de la excursió á Orrius y Argentona, per lo Sr. Canibell; una memoria de D. Joaquim de Moner referent al catastre d'Isona en temps dels romans; altre memoria del Sr. Torras (D. César) re-

ferent á Vich, Ripoll, Sant Joan de las Abadessas y Camprodon; una monografía dels treballs de l' Associació redactada per lo Sr. Fiter é Inglés pera figurar en la proxima exposició de París; y una altre memoria referent á Sant Pere de Reixach del expressat Sr. Fiter.

: *Dia 24.*—Excursió á Sant Pere de Reixach. Se visitá casa Fontanet en la que son de notar varios detalls artistichs; la iglesia parroquial ahont s' hi observan notables restos arqueològichs entre ells, una imatge bisantina, varias recomanables pinturas dels segles xiv y xv, y un bonich sepulcre gòtich de la meteixa época; y la profunda cova de na Guilleuma prop de Moncada. Se tregueren varios debuixos y calchs y se feu la troballa y recull d' alguns objectes arqueològichs.

EXCURSIÓ Á SANT MIQUEL DEL FAY Y CALDAS DE MONTBUY, EFECTUADA EN LOS DIAS 13, 14 Y 15 D' ABRIL DE 1879.

Assistiren á la meteixa los Srs. D. Antoni Auléstia, D. Andreu Balaguer, D. Jaume Balaguer, D. Heribert Barallat, D. Sebastiá Farnés y D. Francisco Ferrer.

Los excursionistas se dirigiren directament en carril fins á Centellas ab objecte de contemplar las antiguetats de dita població y de veure l'aspecte del Congost y los atrevits ponts del camí de ferro.

En S. Miquel gosaren de la poesia que respira aquella soletat ab lo soroll de las cascatas, y multitud de degotalls. Se visitaren las covas, los torrents del Fay y del Rossinyol, las ermitas de S. Martí y de S. Miquel, essent de notable en aquella un cuadro, y en esta una imatge d' alabastre de la Mare de Deu de la primera época del goticisme, y un S. Miquel que estava en l' altar major abants del actual.

A la matinada del segon dia sortiren cap á S. Feliu de Codinas, al objecte de visitar sos encontorns, essenthi objecte de delicats obsequis per part de l' amable familia del soci Sr. Farnés.

A mitj dia arribaren á Caldas de Montbuy, y essent limitat lo temps disponible comensaren tot seguit la excursió per la vila ab la companyia del soci delegat D. Alfons M.ª Solá. Visitaren l' iglesia parroquial, la magnífica casa senyorial de Rupit, avuy arruinada y propietat del Duch de Hajar; la antiga casa Vallgornera, també arruinada y propietat avuy del Princep de Nicemi, de Nápolis; la barriada de la Sinagoga; la capella de Santa Susagna que fou la primitiva iglesia parroquial; un torreó antich que serveix de presó; la font del lleó; l' establiment balneari de casa Rius, á

cárrech del nostre delegat D. Salvador Solá y l' ermita del Remey A las 4 de la tarde sortiren los excursionistas pera Mollet excepte 'ls Srs. Barallat y Farnés que se quedaren á Caldas pera ultimar alguns treballs pendants. Un dels tants era tenir noves exactas sobre lo descobriment d' un mur antich en la carretera en construcció de dita vila á Granollers las quals pogueren adquirir.

Se feu una excursió per las aforas de la vila, habent donat per resultat la troballa d' un fragment de lápida romana existent en un munt de pedras de prop del rieral. Lo tros de pedra adquirit, que 'ls socis podrán contèmpiar en lo museo de l' Associació, diu:

P · LICIN
LETVS ·
NIA · C ·

Lo rest de l'inscripció, segons pot veurers en las guias de Caldas escritas per Cornet y Mas y Cuspinera, es lo següent:

IVS · PHI
ET · LICI
RASSI · LIB ·
PEREGRINA · ISIDI

V · S · L · M · LOCO · AC · P · A · R · PVB · d

Publio Licinio Fileto, y Licinia Peregrina Liberta de Craso á la diosa Isis cumplieron gustosos el voto prometido, suministrandoseles lugar y dinero del fondo público.

'Ls treballs realisats durant l' excursió han sigut los següents: calch de la lápida empotrada en la paret de la iglesia de S. Miquel del Fay per los Srs. D. Andreu y D. Jaume Balaguer; calch de la lápida que 's troba en la pila d' aigua del manyá de Caldas Eusebi Damians y que fou ossera de Casa Porcell, existent 600 anys enrrera en la capella de S. Cristofol, per los Srs. Farnés y Solá; copia exacta d' una inscripció romana, per lo Sr. Farnés; descripció de monedas antigas que 's troban en casa lo notari Forns, per lo Sr. Barallat; dibuixos: entrada de S. Miquel del Fay, capella arruinada del castell de Montbuy y fatxada, part de Ponent de la casa dels Duchs de Hajar, per lo Sr. Solá.

S' han adquirit además una copia impresa de la organisació del *Tercis Catalans* donada per la Junta del partit de Granollers á 22 de mars de 1795, per lo Sr. Solá; 1 moneda celtíbera y 2 de romanas per lo Sr. Argemí; y varios exemplars d'estelactitas de la montanya de S. Miquel del Fay.

NOVAS.

Han sigut cedidas á l' Associació las obras següents: Per lo Sr. Tenas, *Barcelona á la mano*, compuesto por D. José Algave Marqués y Bellon, *Quatre cents aforismes catalans*, del Dr. Joan Cárles Amat, *Llibre compost per Fra Anselm Turmeda*. Per lo Sr. Pau, *Guia-Cicerone del viajero ó bañista en Caldas de Montbuy* per Clemente Guspínera. Per lo Sr. García Dalmau *Los reyes nuevos de Toledo* y un segell de boix. Per la Comissió liquidadora de la Jove Catalunya una medalla conmemorativa de la guerra d' Africa, altre de la exposició universal de Londres de l' any 1862 y un cuadro alegórich pintat per En Ramon Padró. Per lo Sr. de Martí y de Cardenas, *Ideas sobre el arte y sus exposiciones y medios para fomentar la afición al mismo en Barcelona* per lo propi donador. y son discurs llegit en la sessió pública celebrada per la Academia de Bellas Arts de Barcelona als 19 de Mars de 1876. Per l' Ateneo Barcelonés, *Acta de la sesión solemne para honrar la memoria de D. Ramon Anglasesell* celebrada en 16 de Junio de 1878 y *Acta de la sesión pública* celebrada en 30 de Diciembre de 1878. Per lo Sr. de Martí y de Castellví, una numerosa colecció de minerals. Per lo Sr. Bordas una moneda celtíbera (Calatayud) una altre (Huesca) dos ibéricas (Lleyda), quatre ibéricas co-setanas variadas. Procedent de la suscripció á la Protecció literaria, *Veus escampadas* poesías catalanas de J. Martí Folguera, *Barcelona* son passat, present y porvenir de Salvador Sanpere y Miquel. Per varios socis, *Manual del viatger*.

Hem tingut lo gust de rebre 'ls següents periódichs: *Semanario de Manresa*, periódich d' interessos morals y materials; *Boletin* de la Sociedad económica barcelonesa de Amigos del Pais; *El Labriego*, revista quinzenal d' agricultura, eco de la societat «Centro agrícola del Panadés»; *La razon de la sin razon*, eco del manicomio de S. Baudilio de Llobregat; *L' escut de Catalunya*, setmanari catalá il·lustrat; *El Vigilante*, de San Martí de Provencals.

En l' excursió efectuada á Santas Creus en los dias 12, 13 y 14 del corrent mes foren molt obsequiats los excursionistas per son delegat á Vilafrañca D. Hermenegildo Clascar qu' al meteix temps los entregá alguns escullits exemplars fòssils. Arribats á Tarragona no foren menys atesos per lo delegat Sr. Ginesta y pel Rector de la Catedral Dr. Pujal, y després á Santas Creus lo Rvnt. Dr. Magrané no deixá d' obsequiar en tot als dits excursionistas dantlosi numerosas noticias del monastir é iglesia, las que además dels dibuixos y calchs presos formarán part de la memoria que será llegida en l' oportuna sessió. De pas fou visitada també l' antiga iglesia románica d' Alcovér de la que foren presos alguns cròquis de sos característichs y apreciables detalls.

Los Excms. Srs. Olalde y Prendergast, Gobernador civil de la Provincia y Capitá general de Catalunya han aceptat abdós ab satisfacció lo nombrament de socis protectors de nostra Associació.

Doném las gracias en nom de la Associació al distingit literat D. Francisco Miquel y Badia per son encomiástich y ben pensat article del *Diario de Barcelona* relatiu al *Album pintoresch monumental de Catalunya* que seguim publicant cada dia ab novas peticions pera subscriptors y que procurém millorar y servir ab tota la puntualitat possible. L' última vista publicada ha sigut la del castell d' Aramprunyá ab monografía del senyor Torres y Reyató.

Ha sigut ja donat á llum l' album especial de Poblet que conté además d' una lacónica ressenya y guía en catalá, castellá y francés, dinou vistas heliográficas, de mida major de placa, á saber:

1. Planta. 2. Vista general, presa desde la *Masia de l' aigua*. 3. Capella de Sant Jordi. 4. Porta daurada. 5. La meteixa porta, vista del interior. 6. Porta Real. 7. Portada del palau. 8. Pati, escala, porta y finestra del Palau. 9. Fatxada del Palau sobre 'l claustre ab sos richs finestrals. 10. Arcadas góticas del claustre principal. 11. Galeria del claustre, Sepulcres y porta de comunicació ab la iglesia. 12. Glorieta del claustre. 13. Portada de la sala capitular y sarcófago de la casa de Copons de la Manresana. 14. Biblioteca. 15. Finestrals del arxiu. 16. Altar major. 17. Claustre dit dels convalecents. 18. Cúpula de la sagristía, campanars y cimbori. 19. Ruinas.

Lo preu d' aquest preciós Album enquadernat en percalina es de 30 rals, y pels associats lo de 24 rals tenint dret á dos exemplars.

Algunas pocas obras com son l' obertura de dos dels finestrals de las capellas del claustre que corresponen á la nau dreta de la catedral de Barcelona, han cridat poderosament la general atenció, essent repetidas las manifestacions de condol de que seguesca per tants anys sense terminar aquell preciós temple y no menys fervents molts propósitos que habem sentit d' humils sacerdots, menestrals, etc., de contribuir fins ab son petit óbol á las obras de restauració lo dia que aquesta sia una veritat.

Lo divendres 25 fou llegit en conferencia per lo Sr. Comte de Belloch un ben escrit trevall seu sobre alguns monuments megalítichs del Vallés á cual sessió entre numerós concurs de socis hi assistiren moltes distingidas personas.

Ha sigut oberta en Bonn (Alemania) una classe de literatura catalana, lo que contribuirá al major coneixement ja estés en aquell país de nostres joyells literaris, y es una nova prova de la predilecció que desde molt temps va mereixent nostra literatura peculiar,

Acaban d'esser nomenats en la Real Academia de Bonas lletres de Barcelona nostres consocis D. Joaquim Riera y Bertran y D. Joaquim Fontanals socis numeraris y D. Artur Pedrals soci honorari.

Ultimament han celebrat duas interessants lectures, ocupant lo torn de conferencias, los sócis Srs. D. Andreu Balaguer y Merino y Mossen Jacinto Verdaguer Pbre. La del primer fou la de una memoria referent á la historia de la capella Real de Sta. Agata rublerta de interessants datos y en l'altra doná á coneixer lo llorejat poeta la major part de las composicions que forman lo volum titulat *Idilis y Cants místichs* que está pera sortir y que foren ab entussiasme aplaudidas per la concurrencia.

Llegim en *El Diluvio*, que ha estat de pas á Barcelona lo Sr. Baró Davillier un dels més notables crítichs d'art ab que conta la nació ve-hina, conegut a Espanya per sa excelent obra sobre Fortuny. Darrerament ha publicat un altre treball molt notable sobre *los antichs argenter espanyols* en lo que s'ocupa ab molt d'elogi dels catalans.

Lo dia 23 del present tingué lloch en lo local de l'Associació la vetllada literaria ab motiu de la diada de S. Jordi. En la testera s'hi veyá un grabat reproducció del rich frontal que 's conserva en la Audiencia representant la llegenda de la liberació de la donzella presa per lo drach, surmontat d'un bell ram de rosas símbol de la festa. Obrí la sessió lo President Sr. Tàmaro llegint una memoria histórich-pintoresca sobre lo Regnat de D. Ramiro 'l Monjo y unió de Catalunya y Aragó y seguiren donantse á coneixer las següents composicions: *Independencia*, poesia del Sr. Cabot, *Idili* del Rnt. Mossen Verdaguer, *Adagi*, composició poética del Sr. Verdú, *Pregaria á Sant Jordi*, del Sr. Riera y Bertran, *Elegia á Catalunya* del Sr. Garriga (D. Joseph), *¡Pubilla!* composició en prosa del Sr. Torras (D. Céssar), *Naixensa de la terra*, poesia del senyor Masriera, *Lo cant dels segadors* del Sr. Gallart y *Lo guarda del cementir* del Sr. Guimerá.

ALBUM

PINTORESCH MUNUMENTAL DE CATALUNYA

PETITA EDICIÓ.

La Comissió qu'edita aquesta publicació té l'honor* de posar en coneixement dels Srs. Socis que acaba de donarse á llum l'album del monastir de Poblet, constant de 19 vistas heliogràficas ab la planta, y una sucinta ressenya histórica y guia en catalá, castellá y francés, cuidadosament enquadernat en tela inglesa. Lo preu pera los Srs. Socis es de 6 pesetas no passant de dos exemplars, venentse al públich á 7'50 ptas. cada exemplar. Estarán de venda de 8 á 10 del vespre en lo local de la Associació.—LA COMISSIÓ.

Imprenta de «La Renaixensa», Porta-Ferrissa, 18, baixos.